

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 13/2011 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2011 en proposition med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (RP 54/2011 rd) till finansutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (ShUU 6/2011 rd) återges efter betänkandet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- överinspektör Tanja Nurmi, finansministeriet
- regeringsråd Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet
- tullöverinspektör Markus Teräväinen, Tullstyrelsen

- jurist Sami Hämäläinen, Turism- och Restaurangförbund rf
- verkställande direktör Elina Ussa, Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet
- verkställande direktör Osmo Laine, Dagligvaruhandeln r.f.
- dataadministrationschef Lennart Wahlfors, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården
- informatör, ombud (tf.) Susanna Heikkinen, Förening för Finlands alkoholdryckshandel rf
- vice ordförande Anssi Pyysing, Suomen Pienpanimoliitto
- specialforskare Esa Österberg, Institutet för hälsa och välfärd
- chefsekonomist Minna Punakallio, Skattebetalarnas Centralförbund..

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Alkoholijuomateollisuusyhdistys
- Finlands näringsliv rf
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- inrikesministeriet
- Företagarna i Finland
- finansministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker ska ändras. För öl och svaga genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker

föreslås punktskatten bli höjd med ca 15 procent och för andra alkoholdrycker med ca 10 procent. Punktskatten på alkoholdrycker ska höjas med i

genomsnitt 13,1 procent. Höjningengör att detaljhandelspriserna på alkoholdrycker stiger med i genomsnitt 4,5 procent.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2012 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2012.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet tillstyrker propositionen, med vissa mindre preciseringar i skattetabellen. Ändringarna motiveras i detaljmotiven.

Bakgrund

Propositionen ingår i en rad tidigare lagda anpassningsåtgärder som överenskommits i regeringsprogrammet i syfte att öka statens skatteinkomster och balansera upp statsfinanserna. Höjningarna beräknas öka statens skatteinkomster med omkring 115 miljoner euro per år. Det betyder att det totala årliga utfallet av punktskatten på alkohol och alkoholdrycker stiger till ca 1,4 miljarder euro.

Å andra sidan avser propositionen också att minska de alkoholrelaterade skadorna bland hela befolkningen. De föreslagna skattehöjningarna ska gälla alla grupper av alkoholdrycker, men främst öl och andra svaga, jästa alkoholdrycker. Genom den här prioriteringen vill man skydda unga och minska alkoholkonsumtionen bland minderåriga. Målsättningen stämmer överens med de alkohol- och drogpolitiska målen i regeringsprogrammet.

De här allmänna principerna i propositionen är motiverade och värda att satsa på, anser utskottet.

Höjningsförslaget och alkoholkonsumtionen

Skatten på öl och svaga jästa drycker ska alltså höjas med 15 procent och skatten på övriga alkoholdrycker med 10. Höjningarna ska sättas i kraft i början av 2012 och man räknar med att de höjer detaljpriserna på alkoholdrycker med 4,5 procent i snitt.

Propositionen är en fortsättning på de tre tidigare höjningarna 2008 och 2009. Samtliga har

haft en moderat höjning av skattesatsen som mål så att försäljningen i Finland inte i någon större omfattning ska kompenseras genom resandeimport.

Under de tre senaste åren har skattehöjningarna lett till att de reella alkoholpriserna har stigit medan konsumtionen enligt statistiken har minskat från 8,7 till 8,1 liter absolut alkohol per invånare. Störst har förändringen varit för starka alkoholdrycker. Försäljningen av dem i Finland har gått ner med omkring 12 procent de senaste tre åren. Trots att den icke-statistikförda konsumtionen samtidigt har ökat från 1,8 till 1,9 liter, har den totala konsumtionen gått ner från 10,5 till 10,0 liter per invånare. De årliga intäkterna av skatten på alkoholdrycker har på grund av skattehöjningarna samtidigt gått upp från en dryg miljard till knappa 1,3 miljarder euro.

Utskottet anser att utvecklingen i många avseenden är positiv. Förändringen syns i färre alkoholrelaterade skador, bl.a. ett minskat antal fall av rattonykterhet och alkoholrelaterade dödsfall, under de här tre åren. Dessutom ställer sig framför allt unga vuxna mer kritiskt än förut till alkoholmissbruk. Det finns alltså hälsopolitiska faktorer som talar för en relativt hög skattesats.

Resandeimport

Finland platsar tillsammans med Sverige, Storbritannien och Irland bland de fyra EU-länder som har den högsta skattenivån. Finland har den högsta skattesatsen på öl, vin och mellanprodukter och den nästhögsta skatten på etylalkohol efter Sverige. Skillnaden mot till exempel Estland och Tyskland är stor inom alla produktgrupper.

Det är allmänt känt att prisnivån på alkoholdrycker och resandeimporten korrelerar med varandra. Också de sakkunniga som utskottet hört hänvisar till det. Skattehöjningarna ger där-

med utslag i form av ökad resandeimport och analogt ett bortfall av skatteinkomster. Men de alkoholrelaterade skadorna är likadana.

Resandeimporten täcker lejonparten, eller omkring en tredjedel, av den icke-statistikförda konsumtionen i Finland. Den står i sin tur för omkring 19 procent av all konsumerad alkohol. Med andra ord är resandeimporten ett alkoholpolitiskt och fiskalt betydande fenomen. Dessutom inverkar den på finländska företags konkurrensvillkor och möjligheter att bevara arbetsplatser här. Det är synpunkter som alltid måste vägas in när man fastställer skattesatsen.

Prisskillnaden jämfört med våra närområden ökar alltså sammantaget trycket på resandeimport och intresset för en olaglig marknad. Det är möjligt att den också ökar den inofficiella alkoholförmedlingen och bidrar till olaglig restaurangverksamhet, vilket kom fram under behandlingen i utskottet. Men enligt företagsenkäter hör fenomenet ännu inte till de största problemen med svart ekonomi i restaurangbranschen.¹

Uppgiftsunderlaget för beslutsfattande måste vara så heltäckande och tillförlitligt som möjligt, anser utskottet. Det behövs information inte bara om resandeimporten utan också om den illegala importen av alkohol och de allvarliga problem som hänger samman med den. Tullen uppger att läget är ganska stabilt i det avseendet, men kräver kontinuerlig bevakning inte minst vid östgränsen.

Enkät om resandeimporten

Resandeimporten följs systematiskt upp genom en enkät som de centrala myndigheterna Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och Institutet för hälsa och väl-

färd har beställt tillsammans med en rad aktörer i branschen, bl.a. bryggeriindustrin, alkoholaффärrerna, dagligvaruhandeln och tobaksindustrin. Utifrån den information som hämtas in genom enkäten publiceras det årligen en rapport som beskriver förändringarna i resandeimporten över en period av 12 månader.

Enkäten görs varje vecka per telefon med ett urval på 500 personer och representerar den bästa tillgängliga informationen på området. Näringslivet har emellertid ansett att resultaten är bristfälliga på vissa punkter, de kritiserar t.ex. att enkäten bara riktar sig till finländska resenärer. Den visar till exempel inte i vilken mån ester som arbetar i Finland tar med sig drycker hit.

Beskattningen av alkoholdrycker kräver på det hela taget rätt avvägning mellan förbyggnad av alkoholrelaterade skador och en hållbar skattebas. Därför är det nödvändigt att ha tillgång till så heltäckande och tillförlitlig information som möjligt. Det är motiverat att utveckla enkäten så att den ger bästa möjliga representativitet. Det gäller bl.a. att beakta hur stor resandeimporten är i fråga om ester som regelbundet åker över för att jobba i Finland.

Uppföljning och styrning i övrigt

Det behövs alltså regelbunden uppföljning för att beskattningen av alkoholdrycker ska kunna utvecklas långsiktigt och förutsebart också ur branschaktörernas synvinkel.

Å andra sidan vill utskottet lyfta fram behovet av allmän alkoholupplysning och attitydpåverkan. Sakkunniga som hörts i utskottet har efterlyst ett aktivare grepp. Utskottet instämmer i detta.

Detaljmotivering

Skattetabellen i bilagan till lagen. Utskottet föreslår att punktskatten på produktgrupp 23 i tabellen (*Viner och andra genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker* med en etylalkoholhalt i volymprocent över 5,5 men högst 8) ska vara 224,00 cent per liter färdig alkoholdryck i stället för föreslagna 244,00 cent. Det handlar om rättelse av ett tekniskt fel.

¹ ReUB 9/2010 rd - Ö 8/2010 rd, Insatser mot den svarta ekonomin (globala aspekter på den svarta sektorn i Finland) och forskare Pekka Liths bakgrundsrapport den 26 februari 2010. Rapporten tar upp de största problemen med svart ekonomi i branschen. Till dem räknas svartarbete (176 poäng), matförsäljning förbi bokföringen (133 poäng), försäljning av öl och annan alkohol förbi bokföringen (76 poäng), konkursspekulering (37 poäng) och först på femte plats försäljning av alkohol utan serveringstillstånd (34 poäng).

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

*godkänner lagförslaget med ändringar
(Utskottets ändringsförslag).*

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

I enlighet med riksdagens beslut
ändras bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994), sådan den lyder i lag 1128/2010, som följer:

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

ACCISTABELL

Etylalkoholhalt i volymprocent	Produkt- grupp	Accisbelopp
<i>Öl</i>		
— över 0,5 men högst 2,8	11.	4,00 cent/centiliter etylalkohol
— över 2,8	12.	29,90 cent/centiliter etylalkohol
<i>Viner och andra genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker</i>		
— över 1,2 men högst 2,8	21.	11,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 2,8 men högst 5,5	22.	159,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 5,5 men högst 8	23.	224,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 8 men högst 15	24.	312,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
<i>Viner</i>		
— över 15 men högst 18	25.	312,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
<i>Mellanprodukter</i>		
— över 1,2 men högst 15	31.	379,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
— över 15 men högst 22	32.	625,00 cent/liter av färdig alkoholdryck
<i>Etylalkohol</i>		
produkter som hör till position 2208 i tulltariffen:		
— över 1,2 men högst 2,8	41.	4,00 cent/centiliter etylalkohol

FiUB 13/2011 rd — RP 54/2011 rd

— över 2,8	45.	43,40 cent/centiliter etylalkohol
Andra	46.	43,40 cent/centiliter etylalkohol

Helsingfors den 18 november 2011

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Pentti Kettunen /saf
medl. Leena Harkimo /saml
Pertti Hemmilä /saml
Jouko Jääskeläinen /kd
Timo Kalli /cent (delvis)
Sampsä Kataja /saml
Esko Kiviranta /cent
Mika Lintilä /cent
Heli Paasio /sd
Matti Saarinen /sd

Sari Sarkomaa /saml
Astrid Thors /sv
Kauko Tuupainen /saf
Pia Viitanen /sd
ers. Risto Kalliorinne /vänt
Johanna Karimäki /gröna
Sirpa Paatero /sd (delvis)
Ismo Soukola /saf
Tapani Tölli /cent
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Maarit Pekkanen.